

KiVa-Katern: werkvormen onderbouw voor heropening scholen

Auteurs: Rick Bloemberg
Marco Derr
Rien van den Heuvel
Veerle Rijntjes
Esmée van der Veer
Anniek Verhagen

Uitgave: april 2020

Terug op school na de corona-uitbraak

Wanneer de leerlingen weer naar school mogen, hebben ze elkaar langere tijd niet gezien. Het was een onverwachte, onvoorbereide breuk in het schooljaar. Anders dan een vakantie, daar leef je met elkaar naar toe: je maakt afspraken en je weet van te voren hoe lang het duurt. Leerlingen hebben in meer of mindere mate behoefte om gevoelens en ervaringen te delen. Mogelijk hebben ze ook vragen. Maak daarom ruimte voor ieders verhaal. Juist nu!

De groepsvorming komt opnieuw op gang na zo'n lange periode. De leerlingen moeten elkaar weer opnieuw leren kennen. Niet alle leerlingen zijn tegelijk op school. Ondertussen zijn er misschien ook leerlingen verhuisd, waardoor er leerlingen de groep hebben verlaten of nieuwe leerlingen in de groep bij zijn gekomen.

Leerlingen hebben in verschillende thuissituaties gezeten. De ene ouder heeft gepraat met het kind over gevoelens en angsten, de andere ouder kon dat niet of er was geen tijd voor. Ouders zijn ook op 'eigen' wijze omgegaan met het schoolwerk wat de leerlingen hebben gekregen in die periode.

Thuis zijn de normen bij iedereen anders. De normen moeten op school dus opnieuw met elkaar neergezet worden. Door elkaars verhaal van de afgelopen periode te kennen, kunnen leerlingen begrip voor elkaar opbrengen en beter begrijpen waarom de een meer moeite heeft om weer aan te sluiten op school dan de ander.

Uiteraard loopt ook het schoolwerk uiteen; de een heeft veel gedaan thuis, de ander minder. Dit vraagt ook aandacht, maar besef dat een veilige basis in de groep een voorwaarde is om weer met elkaar te gaan leren.

In dit speciale katern vind je werkvormen om te doen in de klas zodra de leerlingen na deze bijzondere periode weer op school komen. Enerzijds om elkaar weer te ontmoeten, anderzijds om de normen in de klas weer duidelijk neer te zetten. Sommige werkvormen zijn helemaal nieuw, andere werkvormen kun je herkennen uit het basismateriaal van KiVa.

Hoe is het materiaal opgebouwd?

Tekst in het blauw is informatie voor leerkrachten. Tekst in het zwart kun je tegen de kinderen zeggen. De werkvormen worden met verschillende symbolen aangeduid:

Klassikaal gesprek

Drama/Muziek

Gesprekken in tweetallen
of kleine groepen

Rik de Pauw

Maak of doe opdracht

Hoe ziet corona eruit?

Met deze activiteit krijg je als leerkracht meer zicht op hoe de kinderen de afgelopen periode beleefd hebben. Stuur een berichtje naar de kinderen vlak voor ze weer naar school gaan.

Hoe denk jij dat corona eruitziet? Je mag hier een tekening van maken of iets over knutselen. Neem wat je gemaakt hebt mee zodra we weer naar school gaan.

Maak in de klas een etalage of tentoonstelling van alle materialen die worden meegenomen. Ga naar aanleiding van de etalage het gesprek aan met de kinderen. Nodig iedereen uit om iets te vertellen: hoe hebben ze de afgelopen periode beleefd? Wat hebben ze meegemaakt?

Door de tentoonstelling kunnen boosheid, angst, twijfel en verdriet worden uitgesproken en verbeeld, maar vooral ook worden gedeeld.

Na een aantal dagen neem je letterlijk afscheid van de oude situatie door de tentoonstelling te beëindigen. Bespreek met de kinderen hoe je dat doet.

Bewegingsversje

Een leuk bewegingsversje voor tussendoor met de kinderen. Bijvoorbeeld nadat je het verhaal van Rik de Pauw hebt doorgelezen.

Let op, kijk goed uit.

Let op, kijk goed uit.

Handen wassen, in de klassen.

Afstand houden, hier en daar, zo helpen we elkaar.

We missen iemand!

Dit is een leuk en spannend spel om de kinderen opnieuw aan elkaar te laten wennen en iedereen in de klas weer in beeld te krijgen. De groep is pas compleet als iedereen er is!

De kinderen lopen door elkaar. Op een teken van de leerkracht stopt iedereen en doet iedereen de handen voor de ogen. De leerkracht tikt één kind aan die heel stil de klas uitloopt. De andere kinderen mogen hun ogen open doen en zoeken wie er is verdwenen.

- Wie is er weg?
- Hoe ziet het kind eruit? (haarkleur, kleding etc.)

Kom erbij!

De groep zit in een halve kring. Er staan vijf kinderen naast elkaar op een rij voor de halve kring. Iedereen in de kring kan de vijf kinderen goed zien. Ze kijken goed wie er staan en doen daarna de ogen dicht. De kinderen die op een rij staan mogen hun ogen open houden.

Ik loop straks achter de kring langs. Krijg je een tikje op je schouder met een potlood, dan mag je je ogen open doen en ergens in de rij gaan staan. Als ik zeg dat de ogen weer open mogen dan mogen de kinderen in de kring raden wie erbij is gekomen in de rij.

Het kind dat het goed heeft geraden of de kinderen in de rij mogen het nieuwe kind verwelkomen met een groet op afstand. Daarna verlaat het nieuwe kind de rij en begint het spel opnieuw. Gaat dit goed dan kun je het ook lastiger maken door:

- twee nieuwe kinderen tegelijk in de rij zetten;
- het nieuwe kind in de rij te laten staan, hierdoor wordt de rij steeds langer;
- het nieuwe kind blijft staan, een kind dat er al stond verlaat de rij.

Het telefoonspel

Neem een oude telefoon mee van huis om dit spel te spelen. De afgelopen tijd hebben mensen elkaar weinig gezien. Gelukkig konden we wel met elkaar bellen om te horen hoe het ging.

- Wie heeft er met iemand gebeld ?
  - Met wie was dat?
  - Waar heb je het over gehad?

Ik bel zo iemand op. Als je wordt gebeld krijg je de telefoon. Je mag opnemen en goed naar mijn vraag luisteren. Daarna geef je hardop antwoord.

Tegen de rest van de kinderen zeg je: Luister goed naar wat er wordt geantwoord. Geldt het antwoord ook voor jou? Dan ga je staan!

Deze werkvorm is een variant op de werkvormen *hetzelfde-verschillend* uit thema 4 van de KiVa-onderbouwhandleiding (blz. 68).

Groepsbingo

Laat een bingokaart (op het digibord) zien. Neem de bingokaart uit de bijlage of maak er zelf een. Lukt het om samen bingo te krijgen met één rij, twee rijen of de hele kaart?

We gaan kijken of met de hele klas samen bingo kunnen krijgen. We hebben bingo als (zelf een keuze maken). Ik lees iets voor. Ga staan als jij dit hebt gedaan de afgelopen tijd.

Als variatie kun je ook levend bingo spelen. Alle kinderen krijgen een kaart. Ze lopen door de klas en mogen per klasgenoot één vraag stellen (bijvoorbeeld: heb je een wandeling gemaakt?) Is het antwoord 'ja' dan mogen ze een kruisje zetten. Wie heeft er als eerste bingo?

Fijn of niet fijn?

De kinderen worden zich bewust van de verschillen tussen thuis en school en bedenken wat ze fijn vinden in de groep op school. Bespreek de thuissituatie met de kinderen in de kring.

- Hoe was het om niet op school te zijn?
  - Hoe voelde je je?
- Wat vond je de afgelopen tijd fijn om thuis te doen?
- Welke afspraken hadden jullie thuis?
  - Was het makkelijk om je aan die afspraken te houden?
- Wat vond je niet fijn om thuis te doen?
  - Heb je daarvoor een oplossing gevonden?
- Hoe is dat in onze klas?
  - Wanneer vind je het fijn in de klas?
  - Wanneer vind je het niet fijn in de klas?
  - Wat was er thuis dat je in de klas wel zou willen?
  - Wat heb je thuis gemist dat er in de klas wel is?

Afstand houden, is dat makkelijk?

Laat de kinderen met deze oefening eens ervaren hoeveel ruimte er nodig is om afstand te bewaren. Wat kan er allemaal wel, en wat kan er allemaal niet?

Om te verspreiden van het coronavirus te vertragen is het belangrijk dat iedereen afstand houdt van elkaar. Op school hoeft dat nu niet meer, toch wil ik het er met jullie over hebben. Ga allemaal eens staan en zoek een plekje op in de klas waar je je armen kan spreiden zonder iemand of iets aan te raken.

Zie je hoeveel ruimte er nodig is? Soms is dat lastig, maar op andere plekken is het weer heel simpel. Stel je voor dat we moeten altijd zoveel afstand van elkaar zouden moeten houden.

- Kun je dan nog met z'n tweeën tegelijk door de deuropening?
- Kunnen we dan nog allemaal tegelijk buiten spelen?
  - Hoe gaan we er voor zorgen dat het lukt?
- Kunnen we dan allemaal tegelijk de jas en de tas pakken?
  - Wat is daar voor nodig?
  - Wat zou helpen?

Afstand houden met hoepels

De kinderen gaan spelenderwijs ervaren dat afstand van elkaar houden moeilijker wordt naarmate er meer mensen zijn. Leg in de speelzaal de vloer vol met hoepels. Leg alle hoepels tegen elkaar aan. Geef nu twee kinderen de volgende opdracht:

Jullie gaan zo springen van hoepel naar hoepel. Je mag overal heen springen, zolang je maar niet naast elkaar komt te staan. Er moet altijd een lege hoepel tussen jullie in blijven.

Hoe gaat dit?

Laat nu steeds een extra kind het speelveld betreden. Het afstand houden wordt steeds moeilijker, tot het echt niet meer kan.

Hoe meer mensen tegelijk, hoe moeilijk het wordt om afstand te houden. Daarom moeten volwassenen zoveel mogelijk thuis blijven. Dan wordt afstand nemen makkelijker.

Jullie mogen wel weer naar school, maar niet iedereen gaat tegelijk. Afstand nemen is voor papa en mama bijvoorbeeld nog wel belangrijk. Wat zeg of doe je als iemand te dicht bij komt?

Kleinere groepen

De kinderen gaan weer naar school, maar niet allemaal tegelijk. Met deze werkvormen probeer je het contact tussen deze groepen te creëren of te onderhouden. Hoe je de werkvormen inzet is afhankelijk van hoe de groepen bij jullie op school zijn opgedeeld.

- De ene (helft van de) groep geeft een boodschap door aan de kinderen die de volgende dag komen (bijvoorbeeld een tekening of een videoboodschap). [Werk je met Rik de Pauw, gebruik dan de postkoker!](#)
- De ene groep verandert iets in het klaslokaal van de andere groep. Komen ze erachter wat er is veranderd?
- De ene groep maakt de helft van een tekening met stoepkrijt of op een groot vel papier. De andere kinderen maken de tekening de volgende dag af.

Rik en zijn vriendjes moeten thuisblijven

Het is een mooie zonnige dag. Rik speelt op het erf van de boerderij. Hij bouwt een toren van lege rolletjes toiletpapier. Het zijn er intussen een heleboel! Kippie wandelt langs de rand van de vijver. Ze zoekt tussen de steentjes en het gras naar lekkere hapjes. Boer Bert zit op het bankje een boodschappenlijstje te schrijven.

‘Je blijft toch wel op de boerderij he Kippie?’ roept boer Bert.

‘Tuurlijk! Ik ga toch nooit voorbij het hek,’ zegt Kippie. ‘Waarom vraag je dat?’

Rik komt bij Kippie staan. ‘Heb je de koning niet gehoord op de televisie? Het is nu beter om thuis te blijven als het niet nodig is om naar buiten te gaan’ zegt hij vastberaden.

‘Nee, de koning!? Dan moet het wel heel belangrijk zijn!’ roept Kippie.

‘Dat is het ook. Ik mag zelfs niet naar het bos om mijn vriendjes op te zoeken!’ zegt Rik teleurgesteld. ‘Oma Muis is jarig, maar niemand mag op haar verjaardag komen!’

‘Tokkerdetok! Wat verschrikkelijk!’ roept Kippie. ‘Even op visite met een cadeautje moet toch kunnen?’

‘Nee, corona is er!’ zegt Rik.

‘Is dat een vriendin van oma Muis?’ Kippie kijkt verbaasd. ‘Mag er niemand komen van die Corona, dat is ook onaardig!’

‘Nee, corona is geen vriendin. Het is een virus!’ zegt Rik.

De eendjes komen aangerend. ‘Een virus? Wat is dat? Wat gebeurt er dan?’

Mevrouw Schaap drinkt een kopje thee in de schuur en heeft de dieren horen praten. Ze loopt naar Rik, Kippie en de eendjes toe.

‘Door corona mag je niet dicht bij elkaar komen, omdat het besmettelijk is. Als je te dicht bij elkaar komt kan je ziek worden. Als iedereen tegelijk ziek wordt kunnen we niet meer voor elkaar zorgen,’ legt mevrouw Schaap uit. ‘Vooral grote mensen zoals boer Bert kunnen heel ziek worden. Maar wij moeten ook voorzichtig zijn. Afstand houden en pootjes wassen, dat is het belangrijkste!’

‘Pffff dat klinkt saai!’ roepen de eendjes! ‘Wij kunnen gewoon door, net als anders.’

‘Hoezo voorzichtig zijn? Wij kunnen heel hard rennen, dus niks aan de hand. Hoezo pootjes wassen? Wij zwemmen veel in de vijver, wij zijn super schoon! Niks aan de hand.’

Mevrouw Schaap blijft rustig. ‘Het gaat niet om snel zijn, maar om afstand houden. Dat lukt het beste als er maar weinig mensen buiten zijn. Daarom kun je beter thuis blijven, tenzij je iets belangrijks moet doen. Daarnaast zit er in de vijver geen zeep. Water alleen is echt niet genoeg tegen corona. We moeten samen voor elkaar zorgen en het samen volhouden. Ook jullie, eendjes!’

Vraag de kinderen wat er allemaal niet mocht thuis. Was dat moeilijk?

Wat mocht er wel?

Hatsjoeeee klinkt het uit de wei. De eendjes schrikken en fladderen allemaal door elkaar. ‘Wat was dat?’ roepen ze.

‘Ik ben het!’ zegt Paard. ‘Ik nieste in mijn knie. Ik voel me opeens niet zo lekker dus blijf in de wei. Op afstand van jullie!’

‘Kunnen we iets voor je doen?’ vraagt mevrouw Schaap.

‘Ik zou wel wat brokjes lusten, al proef ik ze bijna niet. Ze liggen in de schuur, wie wil ze pakken?’

‘Ik haal brokjes voor je,’ zegt Rik. Paard doet een paar stappen achteruit zodra Rik bij de voerbak komt. ‘Alsjeblieft Paard, eet smakelijk.’

Dan ziet Rik dat Knor lekker door de modder ligt te rollen. ‘Knor, wat doe je nu? Jij bent deze week toch aan de beurt om met boer Bert naar de supermarkt te gaan? Je bent helemaal vies! Nu moet je eerst nog helemaal wassen! Zeep hebben we nu nodig voor corona, niet voor moddervarkens zoals jij!’

Knor lacht, ‘Haha Rik, ik mag niet mee! Volgens boer Bert mag je niet meer samen naar binnen. Eén tegelijk is de regel.’

Daar had Rik nog niet aan gedacht.

Boer Bert loopt naar zijn tractor. ‘Knor heeft gelijk. Eén per gezin. Tsjja, wij zijn inmiddels wel een soort van gezin.’

‘Het komt ook wel weer goed uit. Zo heb ik meer ruimte voor de boodschappen van een hele week! Ik zie jullie straks, let goed op elkaar!’

Knor rolt zich nog een keer om. ‘Ik word niet overgeslagen hoor. Ik wacht gewoon tot corona weer weg is. Dan mag ik weer mee! Ondertussen blijf ik lekker thuis aanmodderen. Geen probleem!’

Dan rent Rik naar Haas. Ze hebben afgesproken om vanmiddag een spelletje te doen samen. ‘Heb jij je pootjes al gewassen Rik?’ vraagt Haas. ‘Ik heb zin om te spelen!’

‘Dat ben ik helemaal vergeten! Ik doe het meteen!’ zegt Rik.

Doe de stappen van het handen wassen voor en herhaal het later nog eens met de kinderen.

1. Ik maak mijn handen nat
2. Ik wrijf de binnenkant tegen elkaar
3. Ik was mijn vingers, duimen en de stukjes er tussen
4. Ik was mijn nagels
5. Ik was de buitenkant van mijn hand
6. Ik was mijn polsen
7. Ik spoel mijn handen af met schoon stromend water
8. Ik droog mijn handen met een schone (papieren) handdoek

‘Rik! Ben je al klaar? Goed wassen duurt echt lang!’ zegt Haas. ‘Wat zullen we spelen? Heb jij een idee?’

Laat de kinderen ideeën benoemen en bespreek of dit kan en mag.

En zo spelen Rik en Haas (...). ‘Dat was leuk! Bedankt voor het spel!’ roept Rik. Eigenlijk is het best gezellig zo op de boerderij. De dieren zorgen voor elkaar en houden het zo vol! Toch kijkt Rik stiekem wel uit naar het moment dat corona weer verdwenen is...

Wat vonden de kinderen leuk om te doen thuis?

Bijlage groepsbingo

 <p>wandeling gemaakt</p>	 <p>gespeeld met mijn huisdier</p>	 <p>geknuffeld met mama of papa</p>
 <p>een filmpje opgenomen (met broer of zus)</p>	 <p>iets heel lekkers gegeten</p>	 <p>iets heel vies gegeten</p>
 <p>gebeld met opa of oma</p>	 <p>alleen buiten gespeeld</p>	 <p>samen buiten gespeeld</p>